

Fra kapitalkrav til soliditetsstyring

Sandefjord
25. april 2017

Espen Kløw

Agenda

- **Formelt kapitalkrav**
- **Krav til bufferkapital**
- **Finanstilsynets forslag til nytt kapitalkrav**
- **Styring og kontroll av pensjonskassen**
- **Oppsummering**

Formelt kapitalkrav

Kapitalkrav

- **Benevnes som Solvens I**
- **Bokførte verdier**
- **Kun passivasiden**
- **Må oppfylles til «enhver tid»**
- **Videreføres i nytt, europeisk pensjonskassedirektiv**
 - **Grundig vurdert om behov for ytterligere kapitalkrav**
 - **Ikke formålstjenlig eller nødvendig**

Solvens I - Beregningseksempel

Millioner kroner

Egenkapital	394
50 % av tilleggsavsetninger og risikoutjevningfond	88

Solvensmarginkapital	482
4 % av (forsikringsfond - 50 % av tilleggsavsetninger)	91
0,3 % av dødsrisikosum	1
18 % av ett års risikopremie for uførhet	2

Solvensmarginkrav	95
Solvensmargin	509 %
Solvensmarginkrav	100 %

Krav til bufferkapital

Bufferkapitalkrav

- Bygger på stresstest I
- Markedsverdier
- Både aktiva og passiva
- Hensyntatt korrelasjonseffekter mellom ulike risikoer

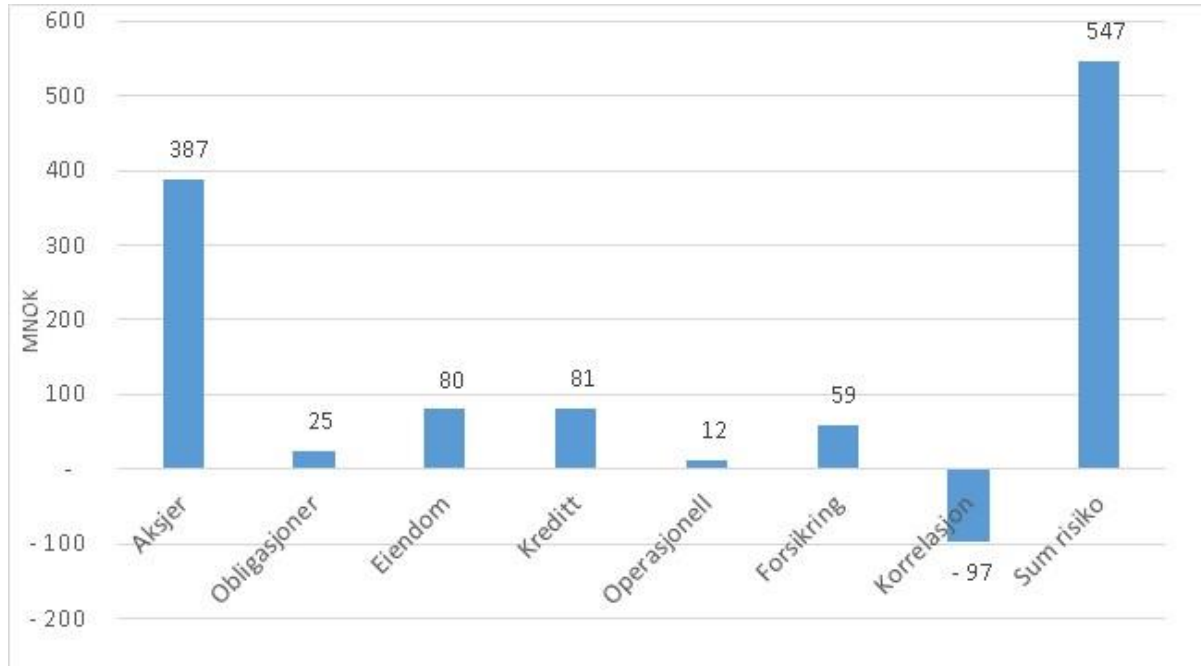
Beregnet tap

- **Scenario for kraftig markedsfall**
 - Tilsvare «200 års bølge»
- **Alle vesentlige risikoer inkludert**

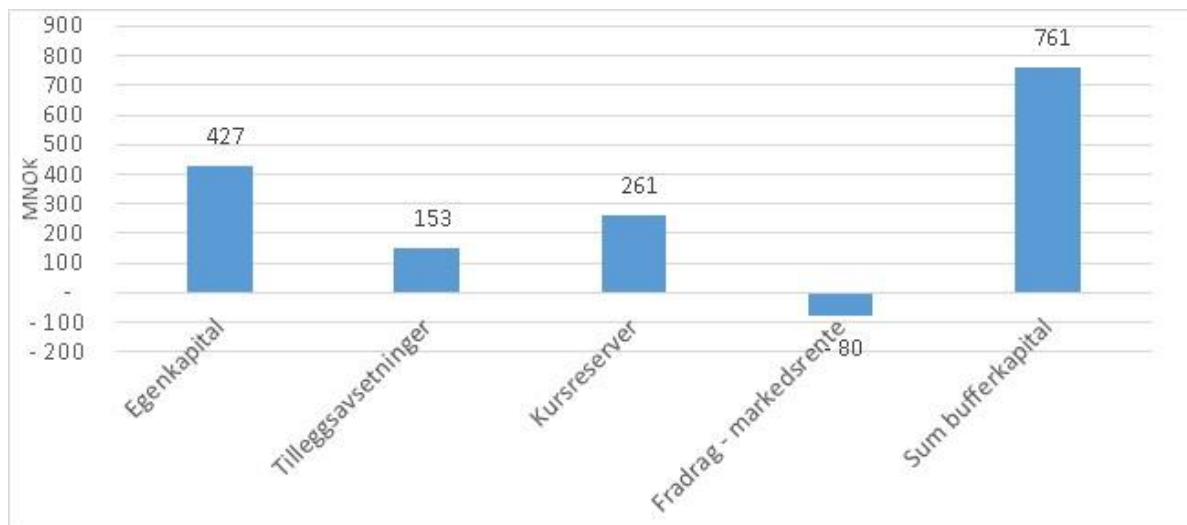
Bufferkapital

- **Alle verdier utover forsikringsforpliktelse**
- **Fradrag-markedsrente lavere enn grunnlagsrente**
- **Bufferkapitalutnyttelse**
 - **Beregnet stresstesttap / bufferkapital**
- **Finanstilsynet – 8. mai 2013:**
 - **Bufferkapitalutnyttelse på over 200 prosent - høy risiko**
 - **På sikt må det forventes at pensjonskasser med over 200 vil bli fulgt opp særskilt**

Talleksempel (1)

Talleksempel (2)

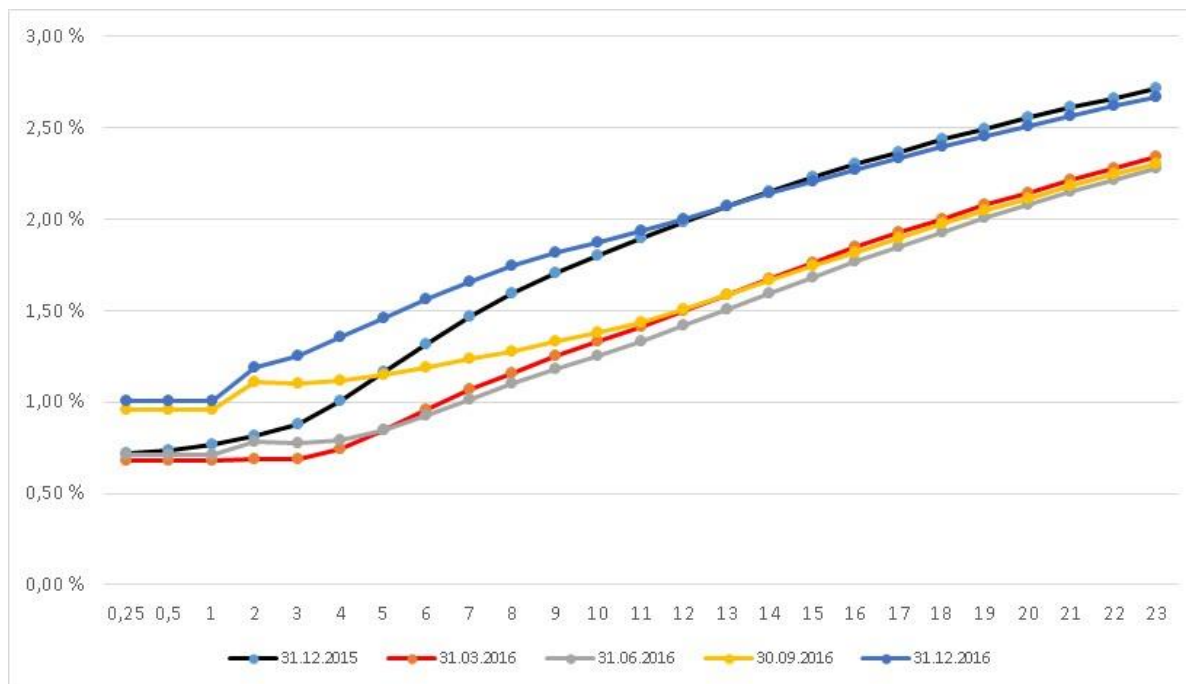
- **Bufferkapitalutnyttelse**
 - Beregnet stresstesttap / bufferkapital
 - MNOK 547 / MNOK 761 =
 - **72 % bufferkapitalutnyttelse**

Stresstest I – kortsiktige svingninger

	31.12.2015	30.06.2016	31.12.2016
Bufferkapitalutnyttelse for pensjonskasser samlet	101%	116%	88%

Årsaker til svingninger:

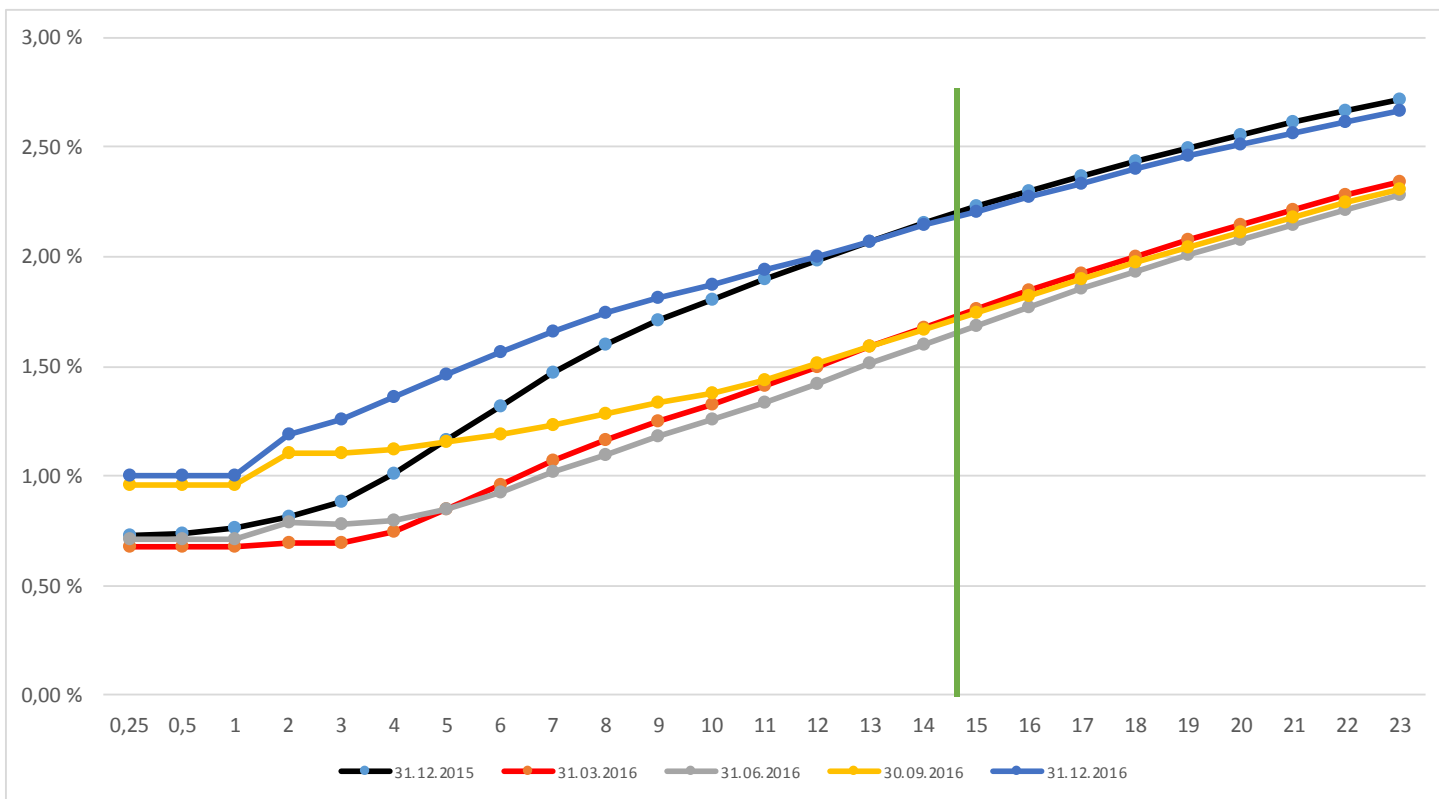
1. Markedsbevegelser
2. Endringer i rentekurve for beregning av forsikringsforpliktelse
3. Avsetninger til bufferkapital

Effekter på bufferkapital av kortsiktige rentesvingninger

Premiereserve 31.12.2016- MNOK				4 000
1 Q 16	2 Q 16	3 Q 16	4 Q 16	
-7,0 %	-8,2 %	-7,3 %	-0,3 %	
-279	-326	-291	-12	

← Redusert bufferkapital fra 31.12.2015 pga. markedsrente lavere enn grunnlagsrente

Forskjell på kapitalkrav og soliditetsstyring

- **Kapitalkrav må oppfylles til enhver tid**
 - Maksimalt 100 % - legge inn buffer < 75 %
- **Soliditetsstyring – Kan svinge over tid > 200 % for høy risiko**
- **Soliditetsstyring gir grunnlag for**
 - Diversifisert portefølje
 - Risiko tilpasset investeringshorisont

Elementer som kan reduserer kapitalbehov

- **Offentlig tjenestepensjon:**
 - Årlig innskudd av egenkapital
 - Vedtektsfestet etterinnkallingsrett av egenkapital
- **Rentegarantipremie – ikke fripoliser**
- **Fortjeneste av innskuddspensjon i egen pensjonskasse**
- **20 % av overskuddet på fripoliser**

Finanstilsynets forslag til nytt kapitalkrav

Forslag fra Finanstilsynet

- **Nytt bindende kapitalkrav basert på modifisert stresstest I**
- **Forenklet solvens II, men tilnærmet samme nivå på kapitalkrav**
- **Innebærer 99,5% krav («200 års bølge»)**
- **Innføres fra 01 01 18, men overgangsregler**
- **Solvens I opprettholdes**

Høringsbrev fra Finansdepartementet

- Viser til forslag fra Finanstilsynet
- Finansdepartementet ber om høringsinstansenes vurdering av:
 - Behovet for nye kapitalkrav for pensjonskasser
 - Hvordan slike krav eventuelt bør utformes

Prosjekt «Økonomiske effekter av nytt kapitalkrav»

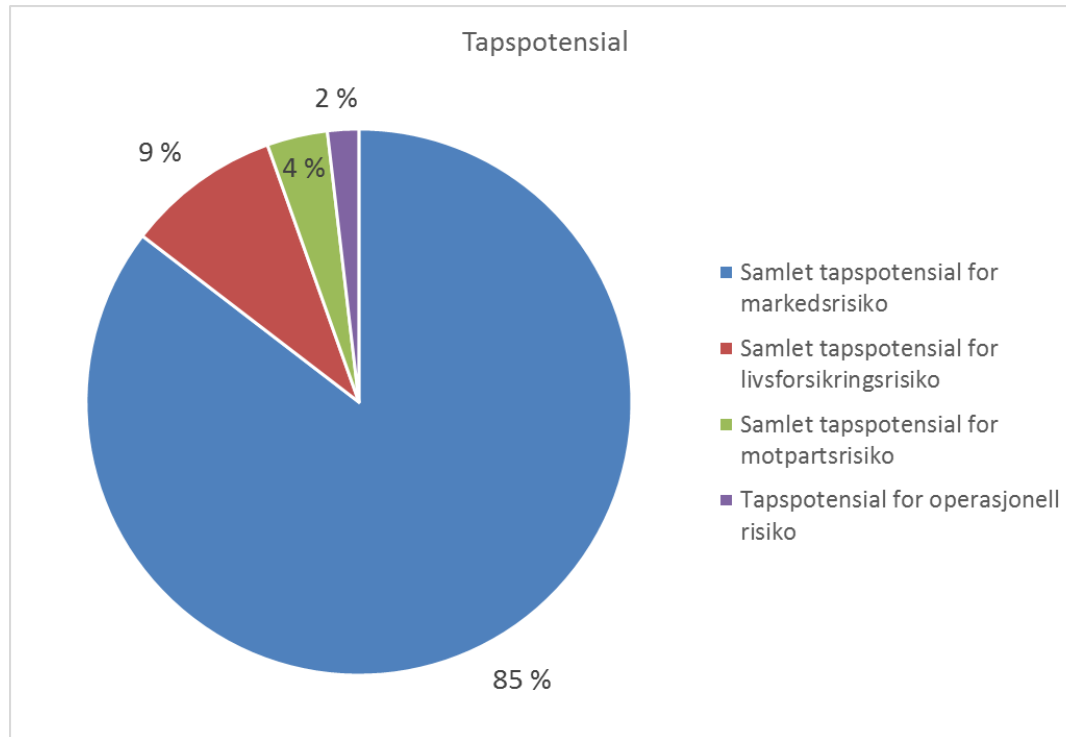
- **Leverandør: Samfunnsøkonomisk Analyse AS (SA) inkludert:**

- Professor Thore Johnsen, NHH
- Aktuar Pål Lillevold, Lillevold & Partners
- Jon Hippe, FAFO
- Rolf Røtnes, SA

- **Oppdragsbeskrivelse**

- Kapittel 1 Grunnprinsipper i pensjonskasser
- Kapittel 2 Analyse av kapitalforvaltningens rolle i en pensjonskasse
- Kapittel 3 Prinsippene for solvensregulering i Norge. Norsk regulering vs. europeisk regulering
- Kapittel 4 Samfunnsøkonomiske konsekvenser
- Kapittel 5 Hva er de nasjonale handlingsalternativene?

Konsolidert portefølje

Kilde: Aktuar Pål Lillevold

Hva betyr et nytt kapitalkrav?

- **Bufferkapital som til enhver tid tåler en 200 års bølge**
- **Må kunne utbetale nåverdien av alle fremtidige pensjonsutbetalinger i dag**
- **Hvis / når en finanskriser inntreffer, må ha bufferkapital til ny 200 års bølge**

Hovedkonklusjoner fra utredning

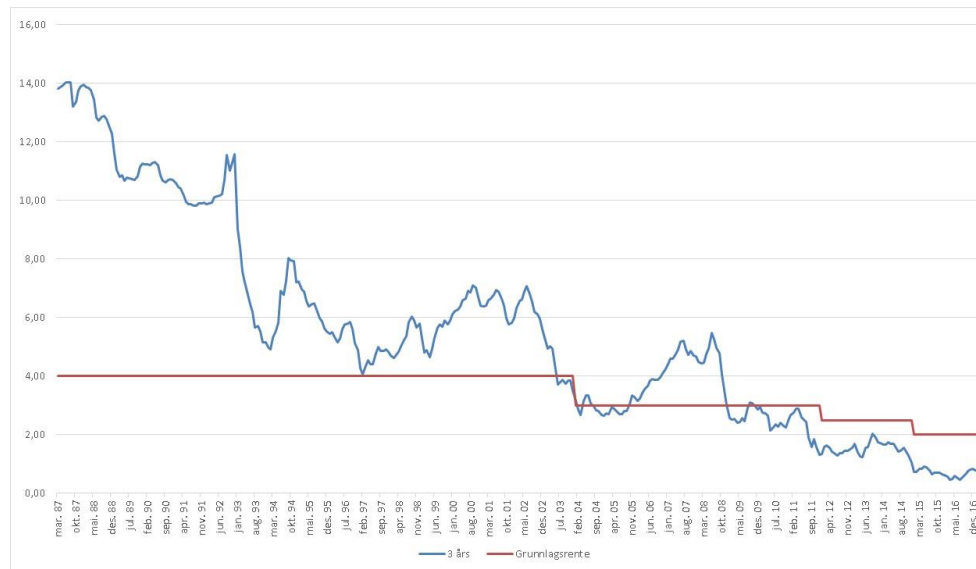
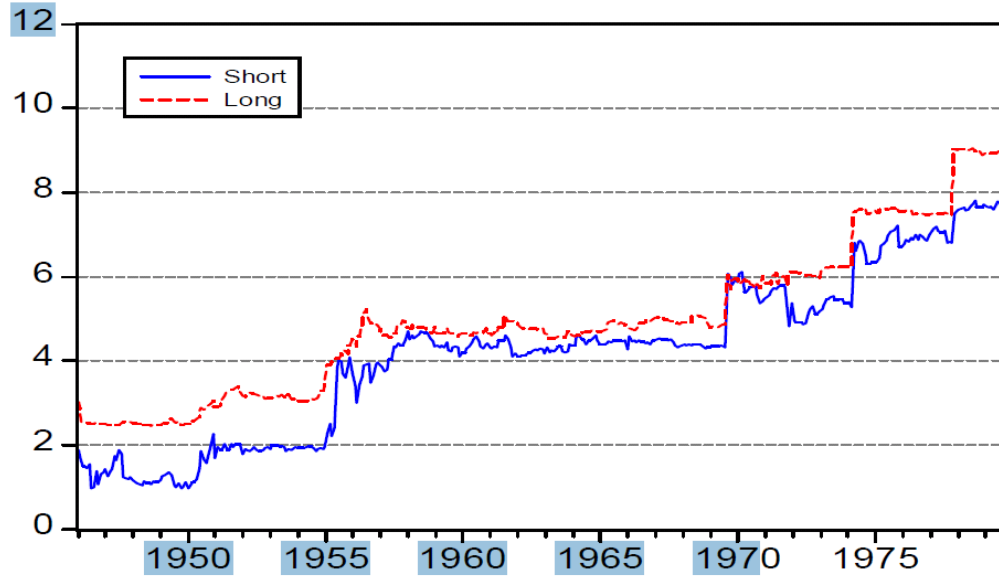
- **Pensjonskassenes investeringer godt diversifisert og på effisienskurven**
- **Lang sparehorisont reduserer risikoen p.g.a tidsdiversifisering**
- **Samfunnsøkonomiske kostnader ved forslaget er betydelige**
- **Betydelig reduksjon i pensjoner**
- **Vanskelig å se at gevinstene ved et nytt kapitalkrav tilsvarer kostnadene**

Vurderinger

- **Nytt kapitalkrav både unødvendig og uheldig**
- **Strider mot pensjonskasseregulering i Europa**
- **Pensjonskasser og livselskaper trenger ikke like regler**
- **Norske pensjonskasser er solide**
- **Kan bli betydelig lavere pensjon for 150 000 personer i private pensjonskasser**
- **Kostnadene for offentlige pensjonsordninger (320 000 medlemmer) vil øke betydelig**
- **Sponsorene må eventuelt skyte inn betydelige midler for fortsatt å forvalte midlene på en måte som er tilpasset formålet**
- **Verdifull langsiktig kapital for norske bedrifter i omstilling kan forsvinne**

Styring og kontroll av pensjonskassen

Utvikling norske renter

Utvikling ulike aktivaklasser

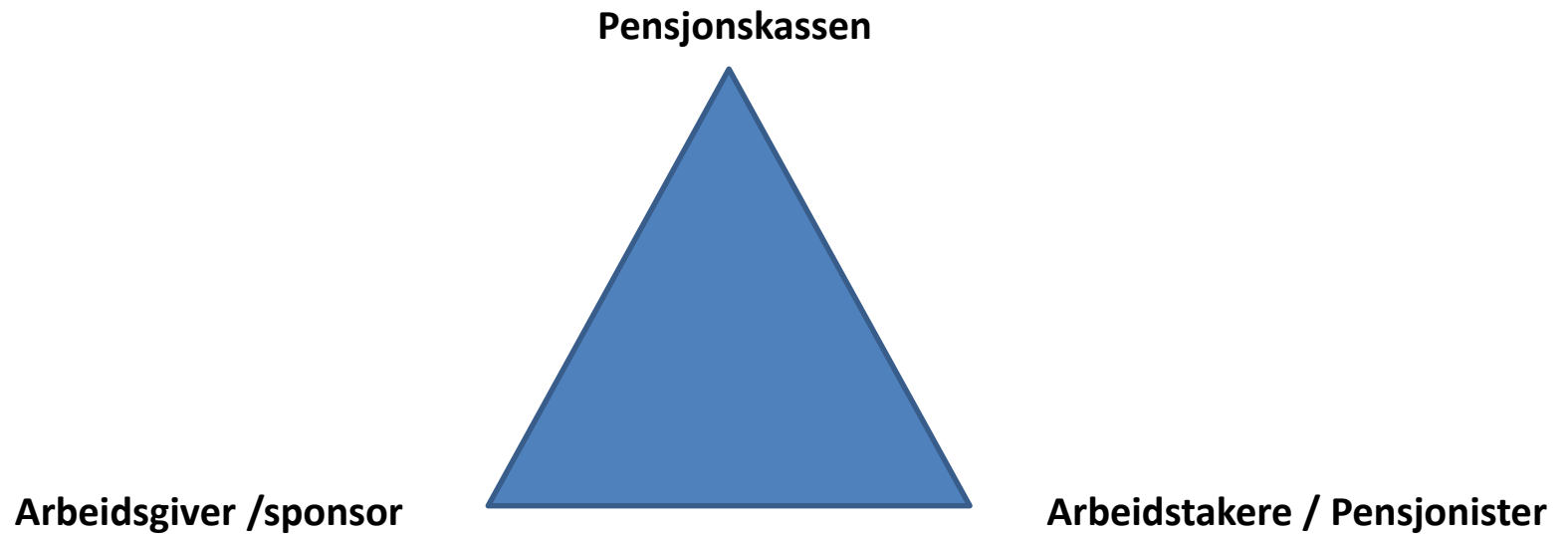

Pensjonskassens målsetninger

- Betale ut pensjoner i henhold til opparbeidede pensjonsrettigheter
- Opprettholde realverdien av pensjoner så mye som mulig
- Redusere arbeidsgivers pensjonskostnader så mye som mulig
- Gi god service til medlemmene

Pensjonskassens risiko er å ikke nå disse målene

Soliditetsbarrierer

- **Produktkrav**
 - Årlig tilføring av resultat til kunde
 - Maksimal grunnlagsrente
 - Forsvarlige premietariffer, f.eks. K 2013
 - Krav til 100 % fondering til enhver tid
- **Kvartalsvis resultatregnskap og balanse**
 - Underskudd dekkes av bufferfond eller egenkapital
- **Kvartalsvis stresstest 1 og 2**
 - Styret har handleplikt hvis for høy risiko
- **Risikobasert tilsyn**
 - Rapportering til Finanstilsynet
 - Stedlig tilsyn

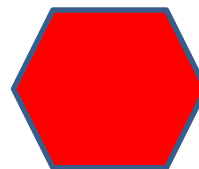
Sponsor stiller opp!

Styring av en pensjonskasse

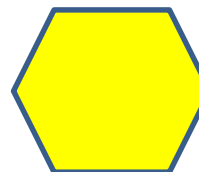
Regnskap	Styring og kontroll	Stresstest 1
Bokførte verdier	Skriftlige rutiner	Markedsverdier
Regnskapsregler	Organisasjonsstruktur	Vesentlige risikoer inkludert
	Kompetanse og erfaring	
Resultat	Risikostyring	Total risiko
Solvens 1 kapital	Internkontroll	Bufferkapital
Solvens 1 krav	Informasjon / Rapportering	Bufferkapitalutnyttelse
Solvens 1 margin	God styring	Maksimal bufferkapitalutnyttelse

Eksempel på oppfølging av risiko

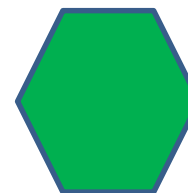
BKU > 175 %:
Iverksette tiltak

BKU > 125 %:
Nøye overvåkning og rapportering

BKU < 125 %:
Ingen spesiell oppfølging

BKU = Bufferkapitalutnyttelse:
Beregnet stresstesttap / bufferkapital

Oppsummering

Oppsummering

- **Oppfylle dagens kapitalkrav til enhver tid, men ikke nytt kapitalkrav**
- **God styring og kontroll av risiko**
- **Viktigste styringsparameter er bufferkapitalutnyttelse**
- **Diversifisert portefølje med tilstrekkelig markedsrisiko**
- **Krevende fremover pga. lav rente**
- **Bygge tilstrekkelig bufferkapital**

www.pensjonskasser.no

Hansteens gate 2, 0253 Oslo

post@pensjonskasser.no